

Ενότητα 42^η

Πολιτικές διαστάσεις της κρίσης του 1929

Η κρίση του Μεσοπολέμου* εκτός από οικονομική ήταν και πολιτική – ιδεολογική. Πολλοί άνθρωποι άρχισαν να αμφισβητούν τη δυνατότητα των φιλελεύθερων δημοκρατιών να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα.. Δημιουργήθηκε λοιπόν ένα ιδεολογικό κενό και υπήρξε έτσι χώρος να αναπτυχθούν **ολοκληρωτικές** απόψεις και ακραίες αντιλήψεις που εκφράζονται μέσα από δύο διαμετρικά αντίθετες κοσμοθεωρίες που ανταγωνίζονται για την επικράτηση:
ο κομμουνισμός και ο φασισμός.

***Μεσοπόλεμο** ονομάζουμε το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί ανάμεσα στους μεγάλους πολέμους, δηλ: από τη λήξη του Α' Παγκοσμίου πολέμου (1918) έως την έναρξη του Β' Παγκοσμίου πολέμου (1939)

Η Σοβιετική Ένωση την εποχή του Στάλιν

Αναδείχθηκε ηγέτης της Σοβιετικής Ένωσης μετά το θάνατο του Λένιν (1924) και έμεινε στην εξουσία ως το θάνατό του (1953)

- Ανέπτυξε τη χώρα βιομηχανικά εφαρμόζοντας μια αυστηρά ελεγχόμενη οικονομική πολιτική και ασκώντας βίαιες μεθόδους (εκτοπίσεις, διώξεις, δημεύσεις γης)
- πήρε στα χέρια του όλες τις εξουσίες
- εκτέλεσε μετά από δίκες – παρωδίες πολλούς ηγέτες της επανάστασης
- μετέτρεψε το κόμμα σε μηχανισμό υλοποίησης των αποφάσεών του και λατρείας του προσώπου του (**προσωπολατρία**)

Ο φασισμός* στην Ιταλία

Ιδρύεται μέσα σε **συνθήκες οξύτατης οικονομικής και κοινωνικής κρίσης** το 1921 στην Ιταλία το Εθνικό Φασιστικό κόμμα του **Μπενίτο Μουσολίνι** με δήθεν εθνικιστικούς και αντικαπιταλιστικούς προσανατολισμούς

Ένοπλες ομάδες οπαδών του, που ενισχύονται οικονομικά από μεγαλογαιοκτήμονες και βιομηχάνους, τρομοκρατούν και δολοφονούν κομμουνιστές, σοσιαλιστές και συνδικαλιστές.

Ο Μουσολίνι προπαγανδίζει την ανάγκη επιβολής δικτατορίας.

Το 1922 με 100.000 οπαδούς του πραγματοποιεί τη λεγόμενη **«πορεία προς τη Ρώμη»**, μια παρωδία λαϊκής επανάστασης, αναγκάζοντας το βασιλιά να του αναθέσει την πρωθυπουργία.

Στα τέλη του 1926 είναι πλέον ο απόλυτος κυρίαρχος.

Το φασιστικό κράτος επιδιώκει τον απόλυτο έλεγχο (**ολοκληρωτικό κράτος**) με επικεφαλής το **ντούτσε** (ηγέτης)

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη χειραγώγηση της νεολαίας τόσο με τον έλεγχο της εκπαίδευσης όσο και με την υποχρεωτική ένταξη στη φασιστική νεολαία

* **Φασισμός:** από την ιταλική λέξη **fascio** = δέσμη= σύμβολο εξουσίας στην αρχαία Ρώμη

Ο ναζισμός στη Γερμανία

Στη μεσοπολεμική Γερμανία διάφορες οργανώσεις υποστηρίζουν την αντικατάσταση της δημοκρατίας από μια **« Νέα Τάξη»**. Μία από αυτές τις οργανώσεις ήταν το **Εθνικοσοσιαλιστικό Γερμανικό Εργατικό Κόμμα** (ναζιστικό κόμμα) μέλος του

οποίου ήταν ο άσημος ακόμα **Αδόλφος Χίτλερ**

- Κερδίζει οπαδούς από τα κοινωνικά στρώματα που έχουν πληγεί περισσότερο από την οικονομική κρίση (αγρότες, μικροαστοί, άνεργοι)
- υποστηρίζεται από ισχυρούς Γερμανούς κεφαλαιούχους οι οποίοι στηρίζοντας το Χίτλερ θέλουν να αντιμετωπίσουν τους κομμουνιστές.
- **1932/** εκλογές στη Γερμανία / οι ναζί συγκεντρώνουν το 37, 4% των ψήφων
- **1933/** ο Χίτλερ γίνεται καγκελάριος της Γερμανίας

- Οι ναζί πυρπολούν τη γερμανική βουλή (Ράιχσταγκ)
  - Προχωρούν σε συλλήψεις χιλιάδων κομμουνιστών και σοσιαλιστών
  - Το Ράιχσταγκ θέτει εκτός νόμου όλους του κομμουνιστές βουλευτές
  - Παραχωρεί στο Χίτλερ υπερεξουσίες
  - Ο Χίτλερ αναλαμβάνει τη θέση αρχηγού κράτους και ονομάζεται **φύρερ** (οδηγός, ηγέτης)
-
- Οι ναζί διαλύουν όλα τα κόμματα
  - Η χειραγώγηση και η προπαγάνδα στη νεολαία οργιάζει
  - Καίγονται βιβλία, διώκονται διανοούμενοι Γερμανοί αντίθετοι στις ναζιστικές ιδέες
  - Εφαρμόζεται επιθετική ρατσιστική πολιτική με την οποία εξοντώνονται μαζικά όλοι όσοι είναι διαφορετικοί (πολιτικοί αντίπαλοι, τσιγγάνοι, ομοφυλόφιλοι)
  - Με ιδιαίτερη επιθετικότητα αντιμετωπίζονται οι Εβραίοι

Φασισμός και δημοκρατία στην υπόλοιπη Ευρώπη:

Μέχρι τα τέλη του Μεσοπολέμου επιβάλλονται φασιστικά καθεστώτα σε Ισπανία, Πορτογαλία, Αυστρία, Γιουγκοσλαβία, Ελλάδα, Βουλγαρία, Ρουμανία, Πολωνία, Λιθουανία
Ως αντίδραση δημιουργείται σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες **το Λαϊκό μέτωπο (αντιφασιστικό)**
 δηλ. συμμαχία φιλελεύθερων και αριστερών κομμάτων

Δέκα Εντολές των Ναζί για την Επιλογή Συζύγου

1. Να θυμάσαι πως είσαι Γερμανός / Γερμανίδα.
2. Αν είσαι από καλή γενιά, μη μείνεις ανύπαντρος.
3. Κράτησε το σώμα σου καθαρό.
4. Κράτησε το πνεύμα και την ψυχή σου καθαρά.
5. Σαν Γερμανός / Γερμανίδα διάλεξε κάποια / κάποιον με γερμανικό ή βόρειο αίμα [...]
6. Όταν διαλέγεις σύζυγο, έλεγξε την καταγωγή του.
7. Η υγεία είναι προϋπόθεση της εξωτερικής ομορφιάς.
8. Παντρέψου μόνο από αγάπη.
9. Μην ψάχνεις συμπαίκτη αλλά σύντροφο για γάμο.
10. Να εύχεσαι να αποκτήσεις όσο το δυνατόν περισσότερα στα παιδιά.

(Εγχειρίδιο για μια γερμανική οικογένεια, Βερολίνο χ.χ.)

Μ. Mazower, Σκοτεινή Ήπειρος. Ο Ευρωπαϊκός Εικοστός Αιώνας, μτφρ. Κ. Κουρεμένος, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2001, σελ. 86